

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-01-10

Diarienummer 2022-19612

Handläggare

Ann-Sofie Ahlgren

Telefon: 031-368 39 05

E-post: ann-sofie.ahlgren@miljo.goteborg.se

Yttrande till stadsbyggnadsnämnden över förslag till detaljplan för hamnverksamhet i Arendal, SBF-2023-00517

Förslag till beslut

Miljö- och klimatanmänden tillstyrker fortsatt planarbete under förutsättning att förvaltningens synpunkter beaktas.

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att planlägga för hamnverksamhet och möjliggöra att en färjeterminal etableras i Arendal. Dessutom ska planen verka för en säker trafiklösning i korsningen in mot planområdet med järnvägstrafik, personbilstrafik, tunga fordon samt gång- och cykeltrafik. Detaljplanen medger utvidgning av hamnverksamhet, lager och logistik samt utökad färjeverksamhet.

Miljöförvaltningens synpunkter

Ljudmiljö: Miljöförvaltningen bedömer att åtgärdsförslagen för bullerdämpande insatser under byggtiden bör kompletteras med ytterligare åtgärd. Kompletteringen innebär att en maximal ljudnivå på 55 dBA ska gälla under perioden 15 november till 28 februari, med hänsyn till fågellivet.

Naturmiljö: Miljöförvaltningen bedömer att grönytefaktor bör beräknas och uppmuntrar exploatören att eftersträva en grönytefaktor på minst 0,15.

Miljömål: Miljöförvaltningen ser potential för högre ambitionsnivå inom Naturen-målet, *Göteborg har en hög biologisk mångfald*.

Miljöförvaltningens samtliga synpunkter beskrivs under rubriken Förvaltningens synpunkter sist i tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken Förvaltningens synpunkter.

Bedömning ur social dimension

Miljöförvaltningen bedömer att kollektivtrafiken behöver förstärkas för att bibehålla goda resmöjligheter för personer som inte använder bil. Det är viktigt att se till att människor

har likvärdiga möjligheter att ta sig till och från området. Genom att placera färjeterminalen i ett område som utgörs av storskalig industri- och hamnverksamheter långt från centrum tillkommer vissa utmaningar. Flytten av färjeterminalen innebär att även om underlaget för kollektivtrafik ökar i Arendal finns det en risk för mindre kollektivt resande och resande med cykel till färjeterminalen än vid dagens placering i innerstaden.

Bilagor

Länk till planhandlingarna på www.goteborg.se

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att genomföra samråd för detaljplan för hamnverksamhet i Arendal. Stadsbyggnadsnämnden har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till detaljplan senast den 10 december 2024.

Miljöförvaltningen har begärt och fått förlängd remisstid till den 24 januari 2025 för behandling i miljö- och klimatnämnden den 21 januari 2025.

Förvaltningen har bedömt förslagets miljö- och hälsoskyddsaspekter och tagit fram detta förslag till yttrande till stadsbyggnadsnämnden.

Beskrivning av ärendet

Syftet med detaljplanen är att planlägga för hamnverksamhet och möjliggöra etablering av färjeterminal i Arendal. Planen syftar även till att möjliggöra för lager och logistik samt till en säker trafiklösning i korsningen Oljevägen och Arendals Allé, där såväl järnvägstrafik, personbilstrafik, tunga fordon samt gång- och cykeltrafik ska få plats.

Planområdet är sedan tidigare starkt påverkat av exploatering och utgörs i huvudsak av hårdgjorda ytor och bebyggelse för industri och gata. Området utgörs av mark som är utfylld med massor.

Detaljplanen medger utvidgning av hamnverksamhet, lager och logistik. Detaljplanen möjliggör både utökning av RoRo¹- och RoPax²-verksamhet. Delar av den byggnad som tidigare var Volvomuseum kommer att byggas om till terminalbyggnad. Två lägre tegelbyggnader kommer troligen att rivras till förmån för den nya markanvändningen.

Cirka 450 meter väster om planområdet ligger Torsviken som är ett Natura 2000-område enligt fågeldirektivet. Riksintressen som berörs är högexploaterad kust, kommunikation – hamn och industriell produktion. Utanför planområdet finns riksintresse för kulturmiljö.

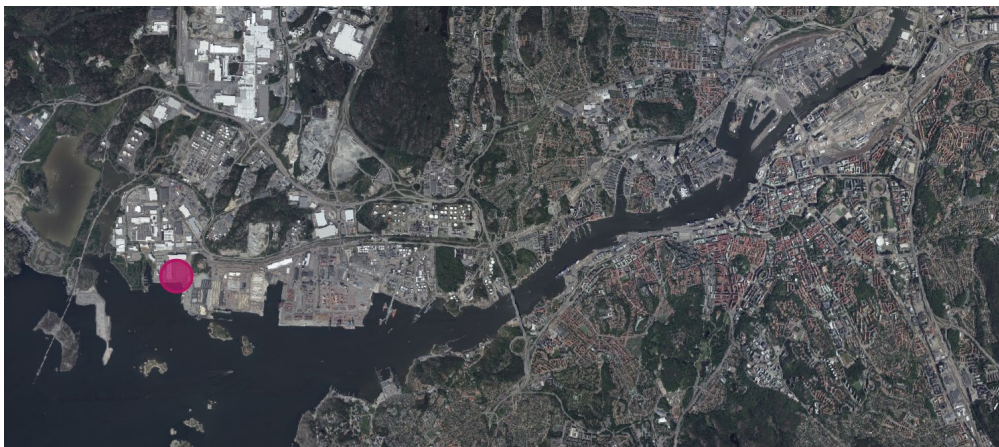

Bild. Planens läge i staden markerad med rosa punkt.

¹ Ro-Ro är lastfartyg som är konstruerade för att fartygets last lätt ska kunna köras ombord och i land.

² Ro-Pax-färjor är vad som allmänt kallas bilfärjor. Dessa transporterar fordon inklusive lastbilar, och passagerare. Dessa har passagerarutrymmen med restaurang och annan komfort.

Bild. Ortofoto med befintlig verksamhet samt illustration över planerad färjeterminal.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning av planförslagets effekter på miljö och hälsa

Nedan sammanfattas de bedömningar som stadsbyggnadsförvaltningen gjort rörande de viktigaste miljö- och hälsoaspekterna av planförslaget:

Luft

En luftkvalitéutredning³ har genomförts för att analysera framtida halter av koldioxid och kvävedioxid (NO₂). Utredningen redogör även för nuvarande utsläpp av partiklar (PM10), men några ytterligare beräkningar av dessa har inte gjorts. Data från 2019 visar att halterna av PM10 i hamnområdet och på Hisingen ligger under miljökvalitetsnormerna (MKN) och miljömålen, både för årsmedelvärden och för 90-percentil dygn.

Miljöförvaltningen har sammanställt ett kartunderlag som visar beräknade halter av NO₂ för årsmedelvärden, dygnsvärden och timvärden. Beräkningarna bygger på data från vägtrafik, fartygsrörelser samt utsläpp från industrier och kraftverk. Den senaste analysen, baserad på siffror från 2019, visar att NO₂-halterna i hamnområdet understiger miljökvalitetsnormerna (MKN) för samtliga parametrar. Däremot uppfylls miljömålet för timvärden, men överskrids för årsmedelvärden.

Ljudmiljö

Planområdet är i dagsläget ett utpräglat hamn- och industriområde som påverkas av buller från trafik och verksamheter inom och utanför planområdet. De befintliga verksamheterna är inte känsliga för buller. Närmaste bostäder ligger cirka två kilometer bort. Cirka 450 meter väster om Arendalshamnen, fågelvägen, ligger Natura 2000-området Torsviken. Friluftsområdet Skeppstadsholmen ligger cirka två kilometer väster om planområdet, medan Stora Aspholmen och Älvsborgs fästning ligger cirka en kilometer respektive 1,5 kilometer bort. Närheten till dessa områden behöver beaktas med hänsyn till buller från hamnområdet.

Enligt bullerutredningen⁴ kommer detaljplanen endast att innebära en marginell förändring av bullernivåerna i Natura 2000-området och vid befintliga bostäder under driftskedet. Bullernivåerna i dessa områden styrs främst av befintlig trafik och övriga

³ [Luftkvalitet Arendalshamnen, Tyréns, 2023](#)

⁴ [Bullerutredning för utökad hamnverksamhet Arendal, Efterklang, 2024](#)

hamnverksamheter. Miljökonsekvensbeskrivningen påpekar dock att bullernivåerna kan öka under anläggningsskedet, vilket kan påverka Natura 2000-området negativt.

I miljökonsekvensbeskrivningen föreslås åtgärder under anläggningsskedet, bland annat att buller ska mätas vid bullerkällan för att få aktuella värden på ljudnivåer vid Natura 2000-området. Om beräkningar visar på att ljudnivåer kommer att gå över 50 dB(A)_{eq} ska bullerdämpande åtgärder genomföras, till exempel i form av bullerdämpande skärm.

Naturmiljö

Planområdet i Arendal är starkt påverkat av tidigare exploatering och domineras av hårdgjorda ytor, industri och gator. Arendalshamnen har en kajlängd på cirka 700 meter. Ingen separat naturvärdesinventering har gjorts, utan naturvärden beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen⁵. Inom området finns 44 oxelträd längs Arendals Allé och utanför står ytterligare 24 oxelträd vid Arendal Skans. Dessa träd omfattas inte av biotopskydd på grund av otillräcklig ålder och storlek. De befintliga trädraderna längs Arendals Allé kan delvis komma att påverkas. Trädraden söder om Arendals Allé omfattas av kvartersmark inom planområdet och kan komma att behöva tas ned för att ge plats för trafiken på terminalområdet. Nya träd kan komma att planteras i gaturummet utanför planområdet.

Det finns inga livsmiljöer för rödlistade eller skyddade arter inom planområdet, men planen gränsar till Arkenberget, där fynd av större vattensalamander har gjorts.

Rivö fjord ligger nära planområdet och är klassad som mycket känslig och omfattas av miljökvalitetsnormer. Fjorden har måttlig ekologisk status och uppfyller inte kraven för god kemisk status. En mindre vattenremsa längs kajkanten ingår i detaljplanen.

Markmiljö

PM för förorenade områden⁶ har sammanfattat information om förorenade områden inom Arendal. Planområdet har tidigare fyllts ut för att skapa markyta och har en historik av tung industri, vilket medför lokala föroreningar av oljor, lösningsmedel, båtbottnfärger, tungmetaller med mera. Undersökningar visar varierande föroreningshalter, från under känslig markanvändning, KM, till halter över farligt avfall, FA, i vissa punkter. Två undersökningpunkter visar halter över KM för metaller och petroleumkolväten, varav en även för kvicksilver, men inte över mindre känslig markanvändning, MKM. Lokalt finns förhöjd nickelhalt i grundvattnet, sannolikt kopplad till industriell verksamhet, samt naturliga halter av kalcium (Ca), magnesium (Mg), Natrium (Na) och kalium (K).

Dagvatten

Dagvattenutredningen⁷ visar utökad hamnverksamhet leder till ökade föroreningshalter och -mängder om ingen rening utförs. Föreslagen rening har främst anpassats till recipientens, Rivö Fjord Nord, status och miljökvalitetsnormer (MKN). Jämförelse har också gjorts mot Göteborgs Stads krav och riktlinjer för dagvattenhantering. Med föreslagna dagvattenlösningar förbättras kvalitén på utgående dagvatten till recipient jämfört med nuläget. Dagvattenutredningen omfattar planområdet samt delar av intilliggande detaljplan som ingår i den tillståndsansökan för planerad förändrad och utökad hamnverksamhet som sker parallellt med detaljplanen.

⁵ [Miljökonsekvensbeskrivning, Tyréns, 2024-10-14](#)

⁶ [PM förorenade områden, Tyréns, 2024-01-11](#)

⁷ [Dagvattenutredning, Tyréns, 2024-03-27](#)

Miljömål

Göteborgs Stad har i sitt miljö och klimatprogram 2021-2030⁸ fastställt lokala miljömål. Programmet fokuserar på de största utmaningarna för ett ekologiskt hållbart Göteborg och innehåller tre miljömål som handlar om naturen, klimatet och människan.

Göteborg har en hög biologisk mångfald

Detaljplanen bedöms inte påverka utpekade arter i Natura 2000-området på ett sådant sätt att det försvårar bevarandet. Åtgärderna bedöms inte påverka möjligheten till målpuppfyllelse.

Göteborgs klimatavtryck är nära noll

Genom att koncentrera verksamheten till Arendal från de inre hamnarna får fartyg en något kortare färdsträcka, vilket minskar utsläpp från fartyg. Vid ny lokalisering möjliggörs också en övergång till elfärjor med elanslutning. Dock anläggs hamnverksamheten i ett område som är mindre kollektivtrafiktätt och har längre avstånd till Göteborgs centrala delar vilket kan minska resor med kollektivtrafik, till cykel eller till fots.

Genom livstidsförlängning av kajer och markytor bidrar detaljplanen till att uppfylla detta mål. Däremot har anläggande av ny kaj en miljöpåverkan i form av behov av nytt material såsom betong och stål och arbetsfordon under anläggningsskede vilka genererar en negativ klimatpåverkan.

Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö

Detaljplanen innebär att miljöstörande verksamhet flyttas från Göteborgs mer centrala delar där många människor mer koncentrerat både verkar och bor, jämfört med den nya lokaliseringen. Detaljplanen innebär därmed att färre människor utsätts för buller och luftutsläpp i sin vardag, och i viss mån även risker med farligt gods, jämfört med nuvarande lokalisering.

Förvaltningens synpunkter

Ljudmiljö

Miljöförvaltningen instämmer med stadsbyggnadsförvaltningens bedömning utifrån bullerunderlaget, att detaljplanen inte kommer ha någon betydande negativ påverkan på bullernivåer vid befintliga bostäder eller inom Natura-2000 området i driftskedet.

Miljöförvaltningen bedömer att förslagen på bullerskyddsåtgärder vid anläggningsskedet bör kompletteras med att en maximal ljudnivå på 55 dBA ska gälla under perioden 15 november till 28 februari. Under denna period kan eventuella störningar få större negativ effekt på fågellivet än under andra delar av året. Miljökonsekvensbeskrivningen visar att utan skyddsåtgärder kommer de ekvivalenta ljudnivåerna vid Natura 2000-områdets östra gräns som mest nå 51 till 53 dBA och att de maximala ljudnivåerna i allmänhet ligger cirka 10 dBA över de ekvivalenta ljudnivåerna. Det innebär att det finns risk att 55 dBA som maximal ljudnivå överskrider under perioder vid anläggningsarbetet.

Naturmiljö

Miljöförvaltningen bedömer att det är viktigt att prioritera flytt och återplantering av lämpliga exemplar av träd i alléerna för att inte gå miste om den biologiska mångfald som träden trots allt bidrar med, även om de inte är biotopskyddade.

⁸ [Göteborg Stads Miljö och klimatprogram 2030, Göteborgs Stad](#)

Miljöförvaltningen instämmer med att inga naturvärden, förutom träden, direkt förändras till följd av detaljplanen, och uppmuntrar exploatören att eftersträva en grönytefaktor på minst 0,15. Det är Göteborgs Stads målvärde för industrifastigheter, men är inte obligatoriskt för privata aktörer. Området är idag, och även enligt planförslaget, i stort sett helt hårdgjort utan gröna kvaliteter. Ett exempel för att få in mer grönska och möjlighet till biologisk mångfald är gröna tak och väggar då det kan vara svårt att få in grönska på marknivå i och med planerad markanvändning.

Markmiljö

Miljöförvaltningen bedömer att ingen ytterligare miljöteknisk undersökning behöver vidtas i detta skede, utan att det kan utföras inför bygglovs- och rivningsskede.

Dagvatten

Miljöförvaltningen har tagit del av dagvattenutredningen och har inga ytterligare synpunkter i detta skede.

Miljömål

Göteborg har en hög biologisk mångfald

Miljöförvaltningen instämmer med stadsbyggnadsförvaltningen att detaljplanens påverkan är neutral på delmålet gällande bevarandet av Natura 2000-området Torsviken. Dock bedömer miljöförvaltningen att detaljplanens ambitionsnivå kan höjas gällande biologisk mångfald genom att få in mer grönska till exempel i form av sedumtak, och väggar. Dessa kan dessutom med fördel kombineras med solceller och då även bidra positivt till delmålet *Göteborgs Stad producerar enbart energi av förnybara källor*.

Göteborgs klimatavtryck är nära noll

Miljöförvaltningen instämmer i att detaljplanens påverkan på målet är både positiv och negativ. Miljöförvaltningen bedömer att om kollektivtrafiken utökas, och färre resor till området görs med bil, kan detaljplanen i större utsträckning bidra positivt till målet.

Maria Jacobsson

Marcus Jahnke

Direktör

Avdelningschef